

Annex 4.

Aprentatge basat en situacions

Les situacions són escenaris que l'alumnat es troba a la vida real i de les quals els centres poden partir per desenvolupar aprenentatges. Plantegen una realitat actual, passada o previsible en el futur, en un context concret, que cal analitzar i comprendre, al que cal donar resposta o sobre el que s'ha d'intervenir.

Entenem com a situacions, entre d'altres, les següents:

- Un tema d'interès plantejat per l'alumnat.
- Una observació d'un fenomen.
- Una polèmica entorn d'un fet.
- Una informació que crida l'atenció.
- Una problemàtica que afecta la societat en general o a l'entorn proper de l'alumnat.
- Una pregunta sobre un element de la realitat.
- Una recerca a partir d'un problema investigable.
- Una necessitat plantejada per un agent extern al centre educatiu.
- Un dilema que cal comprendre.

L'aprenentatge basat en situacions té diferents finalitats. En primer lloc, es pretén que l'alumnat desenvolupi les competències apropiades a partir de la incorporació i combinació dels sabers corresponents a una o més àrees o matèries que permeten interpretar la situació que es planteja. Promouen en l'alumnat la construcció de coneixement amb sentit, sempre a partir de la incorporació de nova informació, mitjançant la comprensió de la situació estudiada.

En segon lloc, el fet que l'alumnat afronti, de la mà dels i de les docents, problemes complexos també promou que l'aprenent raoni, imagini, planifiqui, explori, investigui, gestioni recursos, s'autoreguli, treballi de forma col·laborativa, avaluï i comuniqui els seus aprenentatges, fomentant aspectes relacionats amb l'interès comú com el treball per combatre les desigualtats, la consciència global o la convivència democràtica, essencials perquè l'alumnat sigui capaç de respondre amb eficàcia als reptes del segle XXI, aspectes relacionats amb l'assoliment de les competències clau.

En aquest sentit, l'aprenentatge basat en situacions connecta directament amb el desenvolupament de les competències de caire transversal o global que s'inclouen a les competències clau, que recull l'Oficina Internacional d'Educació de la UNESCO i que són la base de les competències específiques de cada àrea o matèria.

Competència ciutadana

Ciutadania i convivència democràtica

El desenvolupament de la consciència cívica i requereix de la comprensió crítica de la realitat social, política, científica, ecològica i econòmica des d'un punt de vista local i alhora global, per tal de dirigir accions per a la seva millora. Implica l'exercici d'una ciutadania democràtica, crítica i compromesa que garanteix l'exercici dels drets civils i polítics i que té com a eix els drets, els deures i les responsabilitats que es desprenen dels drets humans i de la cultura de la pau. També suposa la construcció d'una ciutadania que potenciï l'equitat entre homes i dones per tal de treballar per l'eliminació de la discriminació per raó de gènere, sexe i opció afectiva sexual, en una societat democràtica, plural, solidària i cohesionada dins la diversitat, a través de la posada en pràctica d'accions que comportin compromisos individuals i treball col·laboratiu.

Consciència global i sostenibilitat

Consisteix en valorar, garantir i defensar la riquesa i la diversitat de sabers des de la perspectiva intercultural i de la justícia social. Els i les alumnes han de prendre consciència que són ciutadans d'un món global i que les seves actuacions estan condicionades per les decisions polítiques i econòmiques que es prenen tant a escala local com global. Implica també el compromís amb un entorn saludable, a través de l'adquisició d'estils de vida que respectin els recursos ambientals i que constitueixin el motor d'un desenvolupament humà, social i econòmic sostenible.

Tractament globalitzat de problemes complexos

Consisteix en la identificació de les característiques i els components de problemes complexos del món real. El tractament globalitzat interrelaciona els sabers de diversos camps de coneixement i creació per abordar les situacions des de la seva complexitat i aportar, si escau, propostes de solució. En aquest sentit, els objectius de desenvolupament sostenible ofereixen una gran diversitat de contextos a partir dels quals es poden desenvolupar aquests tipus de propostes.

Competència emprenedora

Iniciativa personal i empenedoria

Consisteix en un procés social i dinàmic en que les persones, individualment o amb col·laboració, identifiquen oportunitats per innovar i actuar transformant les idees en projectes en un context real. Implica l'actitud de començar, de saber-se capaç de proposar, d'organitzar una idea que parteix del propi interès o d'un interès col·lectiu, que suposa prendre decisions, i requereix ser responsable de les pròpies accions.

Es desenvolupa a través de situacions en les que cal prendre la iniciativa davant d'una idea o projecte que s'ha imaginat, que impliquen la seva planificació, desenvolupament i avaluació.

Pensament crític

Consisteix a analitzar, interpretar i avaluar amb criteris lògics i des d'una perspectiva ètica tant la consistència dels raonaments, com la pertinència de les decisions, les conseqüències derivades d'un acte o la resolució d'una problemàtica, per tal de prendre decisions i actuar conseqüentment.

Pensament creatiu

Consisteix en l'establiment de noves associacions d'idees per generar solucions eficaces, originals, flexibles i innovadores

Recerca i resolució de problemes

Consisteix a mobilitzar els coneixements i recursos, com diverses formes de pensament (raonament lògic, inductiu, hipotètic-deductiu) i aplicar estratègies i tècniques adequades per tal d'aplicar un mètode estructurat que permeti trobar respostes a preguntes o resoldre problemes.

Gestió de la informació i Comunicació

Consisteix a cercar la informació en fonts diversificades (digitals i no digitals), analitzar-la, sintetitzar-la i valorar-ne la fiabilitat per tal de transformar-la en coneixement i possibilitar la presa de decisions fonamentades i l'elaboració de produccions posteriors. També inclou la utilització de diferents llenguatges com a instrument de representació, interpretació i comprensió de la realitat, de construcció i transmissió del coneixement i d'organització i autoregulació del pensament, les emocions i la conducta.

Competència personal, social i d'aprendre a aprendre

Autoregulació de l'aprenentatge

Consisteix en la construcció d'un model personal d'acció que li permet ser progressivament més autònom en l'aprenentatge a través de l'aplicació d'estratègies cognitives, metacognitives i motivacionals.

Autoconeixement i autoestima

Consisteix a conèixer-se un mateix, respectar-se i valorar-se; per tant, créixer en l'autoestima i comprendre's i acceptar-se un mateix, en un context social i plural. Esdevé la base del benestar emocional i social.

Benestar emocional

Consisteix a identificar les emocions que s'experimenta i regular els sentiments i les conductes que se'n deriven per assolir un estat de benestar personal, així com social

Col·laboració i negociació

Consisteix en treballar amb altres persones intercanviant idees i compartint responsabilitats, en un context de respecte i valoració, per tal d'aconseguir un objectiu comú. Implica també la resolució positiva de conflictes (negociació, convivència, respecte, empatia) i l'adaptació social i la convivència, en el context de la cultura de la pau.

Treball en equip

Consisteix en participar activament amb altres persones en la realització conjunta d'un projecte o acció. Implica la disposició a cooperar i col·laborar en la realització de les tasques dins d'un equip, entenent que es treballa per a un objectiu comú, amb responsabilitat, empatia i respecte per l'altre.)

Competència digital

Habilitats tecnològiques i digitals

Consisteix en el coneixement i ús efectiu i coherent de les funcions bàsiques d'aplicatius relacionats amb la gestió de la informació (textos, dades,...) i amb la creació de continguts digitals a través del desenvolupament d'un entorn personal digital de treball i aprenentatge

Cooperació, hàbits, civisme i identitat digital

Consisteix en el desenvolupament d'hàbits d'ús segur, saludable, sostenible, crític i responsable de les tecnologies digitals per a l'aprenentatge i la comunicació, prenent en consideració la seguretat (inclòs el benestar digital), la privacitat i la propietat intel·lectual...

Les situacions tenen un paper essencial en l'assoliment de les competències específiques corresponents, doncs constitueixen el marc on es desenvolupen els aprenentatges i es produeix la síntesi del desenvolupament de les capacitats subjacents a les competències clau i dels diferents sabers de les àrees i matèries que hi estan relacionades.

En l'aprenentatge basat en situacions, els contextos holístics del món proporcionen el punt de partida per a l'aprenentatge, ja que s'estudien processos, fenòmens i problemàtiques de l'entorn partint de l'experiència pròpia i propera a l'aprenent a qui s'interpel·la a analitzar la realitat, a partir dels seus coneixements inicials.

Per tant, el punt de partida difereix de la cultura escolar tradicional dividida en parcel·les, on l'objecte d'estudi sovint es fragmenta en parts relativament petites i separades que es descontextualitzen i perden sentit.

Des l'aprenentatge basat en situacions s'estudien els processos i fenòmens com a entitats completes, en la seva globalitat i en el seu context real i es prioritzen aquelles inquietuds derivades de l'experiència, per això la informació i les habilitats relacionades amb aquests processos i fenòmens traspassen els límits entre els camps de coneixement, creuen de forma natural els límits d'àrees i matèries i tenen una naturalesa inter o transdisciplinària, imprescindible per analitzar la complexitat de la realitat.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, àrea, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de contextos, reptes, circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges. Això modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i desenvolupament de competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes de les disciplines, acostant-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

L'aprenentatge basat en situacions atorga a l'alumnat una posició activa respecte del seu propi aprenentatge, pel qual caldrà desplegar varietat de recursos metodològics que van des de les metodologies de la indagació a la instrucció directa, passant per la construcció col·lectiva del coneixement i el desenvolupament d'entorns personals d'aprenentatge. Cal proporcionar oportunitats a l'alumnat perquè apliqui i utilitzi la informació en el desenvolupament de la situació d'aprenentatge pròpiament dita, és a dir, allò que està aprenent ha de tenir sentit perquè permet formar una opinió fonamentada en el context d'una polèmica, en l'explicació d'un fenomen o en la construcció d'una solució a un problema.

En moltes ocasions l'aprenentatge basat en situacions comporta l'elaboració d'un producte cultural o un servei comunitari. Compartir a través d'una exposició oral a un públic determinat les descobertes o conclusions a les quals s'ha arribat, muntar una exposició i explicar-la fent de guies, elaboració de lapbooks/ díptics fent servir l'art com a eina de comunicació, realitzar accions reivindicatives que provoquin la reflexió social, disseny i execució de campanyes solidàries, elaboració/disseny i presa de decisions conjunta entre alumnat i docent per elaborar d'un blog que reculli conclusions i descobertes... Cal destacar la importància d'aquests productes com a vehicles per desencadenar processos que faciliten els aprenentatges. És important avaluar allò que esdevé en el procés i, per tant, els esforços del professorat han d'orientar-se en el procés, en els aprenentatges, i no només en el producte final.